

CAROLINE BERNARD

Frida Kahlo

ÉS AZ ÉLET SZÍNEI

CAROLINE BERNARD

Frida
Kahlo

ÉS AZ ÉLET SZÍNEI

KOSSUTH KIADÓ

A kiadás alapja
Caroline Bernard: *Frida Kablo und die Farben des Lebens*
Aufbau Verlag GmbH & Co. KG, Berlin 2019

FORDÍTOTTA
Várnai Péter

SZERKESZTETTE
Tóth Emese

BORÍTÓTERV ÉS GRAFIKA
www.buerosued.de

ISBN 978-963-544-070-2

Minden jog fenntartva

© Aufbau Verlag GmbH & Co. KG, Berlin 2019
(Published with Aufbau Taschenbuch; „Aufbau Taschenbuch”
is a trademark of Aufbau Verlag GmbH & Co. KG)

© Kossuth Kiadó 2020

© Hungarian translation Várnai Péter 2020

Prológus

1939 decembere

Késő délután volt, amikor Frida sietős léptekkel belépett a műtermébe. A napnak ebben a szakában hatottak a legjobban a fájdalomcsillapító tablettái. Az ablakokon sűrű napfény áradt be, és megvilágította a festőállványát.

–Jó reggelt, húgocskám! – üdvözölte a papírmásé csontvázat, amelyet színesre festett, és most az egyik alsószoknyájába bújtatva várta őt egy széken a sarokban. Mellette, egy régi asztalospadon kézre esőn sorakoztak a festékei üvegcsékben, azok mellett pedig cserépfazekak álltak az ecsetekkel: egészen finomakkal, amelyeknek a szőre nem volt sokkal vastagabb, mint az ő szempillái, és durvábbakkal, amelyeknek a tapintása olyan volt, mint az édesapja borotvapamacsáé.

A falakon mindenütt fényképek, rajzok és régi maszkok függtek, amelyek a napfényben olyanok voltak, mintha élnének. Asztalkákon és alacsony szekrénykéken a babái és azok a mesebeli lények feküdtek vagy álltak, amelyeket

az évek során készített; a könyvei, a jegyzettömbjei, buja csokrokba kötött virágok és mindenféle más dolgok, amelyeket szeretett, szívesen nézegetett, és amelyek ihletforrásként szolgáltak a számára. Idegenek szemében a helyiség rendetlennek és zsúfoltnak tűnhetett, Frida számára azonban minden pontosan ott volt, ahol lennie kellett. A könyvei témák szerint csoportosítva álltak a polcokon, az újságcikkeket és a levelezést tartalmazó iratrendezők gondosan fel voltak címkézve. Diego néha ugratta ezért, Frida azonban erre mindig azt mondta, hogy ezt a német apjától örökölte. Ugyanúgy szüksége volt maga körül a sok-sok tárgyra, mint a mindent uraló rendre.

Mosolyogva magába itta a látványt, és örömét lelte az ismerős, gondosan kialakított környezetben. Izgatott várakozással a festőállvány elé állt, és megfogta a kendőt, amelyet előző este ráterített a képre. Most először döntött életnagyságú méret mellett. Ezúttal annak kellett lennie. Az összes képe fontos neki, ez azonban mindegyiknél többet jelent. Lendületes mozdulattal lerántotta a kendőt, és előtűnt alóla a két fej. Megkettőzve néztek rá a saját szemei a sűrű szemöldökök alól, amelyek az ornyereggnél találkoztak, és egy madár kiterjesztett szárnya-ira emlékeztettek. A két Frida közötti különbségek mégis szembetűnők: a bal oldali bőre fehérebb és simább, mint a jobb oldalié, amelynek az arca sötét, mint egy indián nőé. A bal oldali nő finom sminket visel, a haja művészien befont frizurába van rendezve, és csillog. A jobb oldalin

halvány bajuszkezdemény látható, a haja szigorúan hátrafogott, és nem is csillog annyira. Az apró különbségek utalásszerűek, csak az ismeri fel őket, aki figyelmesen megvizsgálja a festményt.

Frida sokáig nézegette a képet, aztán kezébe vette az ecsetet, és tovább dolgozott a háttéren, amely mindössze egy fehér felhős égboltból állt, a gondolatai azonban a vásznon látható két Fridánál jártak. *Ez az a két nő, akit magamban egyesítek*, gondolta, miközben fehér pettyeket rakott a vászonra. Az a nő, aki úgy akar élni, ahogyan neki tetszik, és az a nő, aki a hagyomány és a történelem terhét hurcolja magával.

Olyan érzése volt, mintha a mellkasában egy nagy madár csapkodna hevesen a szárnyaival. Mintha a szíve tompán dübörögve ki akarna ugrani a helyéből, és ez az érzés azonnal elfogta, amint újra hallotta Diego szavát, azt az egyetlen szót, amely meg fogja változtatni az ő életét. Az ecset megállt a levegőben. A képre kell összepontosítania, festenie kell, megtalálnia önmagát a két Fridában a képen, mert közel jár ahhoz, hogy elveszítse magát.

Sokáig meredt a vászonra. Valami hiányzik, valami nagyon lényeges... És egyszeriben már tudta, mi az. Türelmetlenül ledobta az ecsetet az asztalra, nem vesztegette az időt arra, hogy kimossa, és egy másikat vett a kezébe. Kikevert egy vörös árnyalatot, amelyben egy kevés magenta is volt, a kedvenc színe, amely mindazt megtestesíti, amit Mexikó jelent neki: az életet és a szerelmet. Anélkül, hogy

levette volna a szemét a képről, hátranyúlt a könyvespolcra a számos anatómiai atlasza egyikéért. Rövid lapozgatás után megtalálta azt az oldalt, amelyet keresett, aztán gyors mozdulatokkal felvázolta az ötletét: a két Frida ruhájára festett egy-egy szívet. A szívkamrák és a vérpályák a testen kívül voltak, az anyagon vörös artériák futottak. Az egyik kívül végződött, az európai Frida fehér ruháján. A szoknyára vér csöpögött, Frida hiábavalóan próbálta meg egy csipesszel elállítani a vérzést.

Megint a két nő egymás felé nyújtott kezére nézett. A kapcsolat jóval erősebb közöttük, és ennek egyértelműbbnek is kell lennie! Húzott egy finom, vékony vonalat, egy artériát, amely a két szívet kötötte össze egymással. Ugyanaz a vér folyik bennük, ugyanaz a lüktető dobogás ad erőt nekik. A két Frida, akit magában egyesít, együtt elég erős lesz ahhoz, hogy életben maradjon, bármi történjék is.

A decorative border of various flowers and leaves in shades of gray, framing the top and sides of the page. The flowers include large five-petaled blossoms, smaller clusters, and sprigs of tiny flowers.

I. rész

A törött oszlop

1925–1930

1. fejezet

1925 szeptembere

– Hagyd már abba a totojázást, és gyere!

Alejandro megragadta Frida kezét, és magával akarta húzni. Frida érezte, hogy libabőrös lett a lapockái között, mint mindig, amikor egymáshoz értek. Mégis kiszabadította magát.

– Egy pillanat! Otthagytam a füzetem.

Amikor visszament, Alejandro a közös barátjukkal, Miguellet várt rá a folyosó végén. Frida lelassította a lépteit, hogy zavartalanul megfigyelhesse. A jóképű és magasra nőtt Alejandro Gómez Ariasnak csillogó haja volt, és hanyag eleganciával viselte az öltönyét. Frida mindjárt az első napon felfigyelt rá. Alejandro három osztállyal felette járt, és azokhoz tartozott, akik *Cachuchas*nak nevezték magukat az ellenzős sapkák után, amelyeket viseltek. A *Cachuchas* okosak voltak, ismerték a legújabb irodalmi műveket, és szerették a festészetet. Nagy példaképük a forradalmár José Vasconcelos volt, aki oktatási minisz-

terként kampányt indított az írni-olvasni tudók számának növeléséért, és új mércéket állított fel a művészetben. Mielőtt Frida csatlakozott hozzájuk, a csoport kizárólag fiatal férfiakkól állt. A Preparatoriába egyébként is csak nagyon kevés lány járt. Frida – az édesanyja minden aggálya ellenére – az orvosi egyetemre készült fel ott. Orvos akart lenni, a Prepa azonban némi szabadságot is jelentett neki. Ott végre kimenekülhetett a családja szorításából, a szülei és a szomszédok felügyelete alól. Az álmos külvárosból, Coyoacánból naponta bevillamosozott a belvárosba.

Feljebb húzta a kötött harisnyáját, amíg az eltűnt sötét rakott szoknyája szegélye alatt, és futásnak eredt. Miközben elszaladt Alejandro mellett, meglökte a könyökével.

– Meddig várjak még rád? – kérdezte, aztán leviharzott a lépcsőn.

– Frida, állj meg! Lehetetlenül viselkedsz.

Frida nagy lendülettel bevette a lépcsőfordulót, a szoknyája csak úgy lobogott a lába körül. Megkapaszkodott a korlátban, és félig-meddig lerepült a lépcsőkön.

– Frida! – kiáltott rá újra Alejandro. – Tönkreteszed a nők hírét az iskolánkban.

Frida a szemét forgatta. Teljes szívéből szereti Alejandrót, de miért nem akarja a fiú megérteni, hogy neki a mozgás a lételeme? Annak ellenére, hogy a kiállt gyermekbénulás után deformálódott a jobb lába. Gyorsaság, magasra mászás és tánc nélkül elképzelni sem tudná az életét. Alejandro ezt már igazán tudhatná. Miért várja el tőle az

egész világ, hogy illemtudóan menjen le egy lépcsőn, és hogy soha ne fulladjon ki? Azért, mert nő? Természetesen nő, és pontosan annyira féktelen, amennyire akar!

Frida hirtelen megállt a lépcső közepén, Alejandro pedig nekiütközött.

– De nekem tetszik, hogy ilyen vagyok. Te meg csak félsz, hogy gyorsabb leszek nálad – kiáltotta.

Alejandro zihálva állt egy lépcsőfokkal feljebb, mint Frida. Sötét haja a homlokába hullott, az ajka vörösen csillogott. Lehajolt a lányhoz, és a szájára tapasztotta a száját. Ő engedte, hogy megcsókolja, aztán átbújt Alejandro karja alatt, és tovább futott le a lépcsőn, majd át az árnyékos belső udvaron.

Az utcán a délután fülledt hősége fogadta. Szeptember lévén az esős évszak a vége felé közeledett, a levegő párás volt. Reggel esett egy kis eső, az épületek olyanok voltak, mintha fényesre sikálták volna őket.

A calle Argentinán a Zócalo, a város hatalmas főtere felé indultak, amelyen a székesegyház és a Nemzeti Palota is állt. Mindenféle emberek megfordultak itt, mutatványosok és *mariachik*, árusok és zsványok, politikusok és egyszerű emberek. Frida lődörgött, mert nem volt kedve hazamenni. Coyoacán szörnyen unalmas hely, változatosságot egyedül a poros Plaza Hidalgo kínál a templom előtt. Ott azonban mindenki ismeri egymást, az ember mindig a szomszédok és a pap szigorú szeme előtt van. A főváros utcáin viszont tömegek tartanak a piacokra és a teraszos

kávéházakba. A Zócalón zenészek játszanak, emberek jár-
kálnak transzparenszekkel vagy mutatnak be bűvészmutat-
ványokat. Ezen a téren mindig van mit nézni. Ráadásul
Frida itt büntetlenül megcsókolhatta Alejandrót.

A kávéházi teraszokon azonban a rossz idő miatt ma
nem ültek sokan. Az indián asszonyok ennek ellenére fel-
állították egyszerű deszkastandjaikat. Frida kinyitotta kis
esernyőjét, és lassan végigsétált a kirakodók előtt. A kofák
a székesegyház körülvéő kovácsoltvas kerítés előtt vagy
a házfalak védelmében üldögéltek, s gyümölcsöt, zöldsé-
get, hímzéseket és cserépedényeket árultak. A kínálatban
már az első színes cukorkoponyák is megjelentek, pedig
még több hét volt halottak napjáig.

– Neked nem kell ma Fernandóhoz menned? – kérdez-
te Alejandro, és megpróbált elhúzódni Frida ernyője elől.
– Nem is esik az eső!

– De az ernyőm nagyon szép. Szerinted is? – Frida
megforgatta az esernyőjét, hogy a szegélyét díszítő rojtok
repdesni kezdjenek. – És ma nem megyek Fernandóhoz.

Fernando Fernández reklámgrafikus volt, és Frida apjá-
nak a barátja, akinél a lány hetente kétszer rajzórákat vett,
fizetségként pedig kisegített az üzletében.

Megálltak, amikor Frida kedvenc standjához értek,
amelyen amuletteket és fémlemezre festett kis fogadal-
mi képeket árultak. A képecskéken, amelyek arra szol-
gáltak, hogy hálát adjanak a védőszenteknek, vagy kéré-
seket intézzenek hozzájuk, a legőrültebb történeteket

lehetett olvasni a kisemberek gondjairól és bajairól. Frida az ujjával végigsimított az egyes *retabló*kon, és elolvasta a feliratukat. *Mintha a mexikói néplélek festett kifejeződései lennének*, gondolta áhítatosan. Az idősebb indián asszony megismerte.

– *Mira* – mondta –, ezeket nézze meg, mindegyik új – mutatott néhány képeslap méretű képecskére.

– Nézd csak, ezen egy nő azért mond köszönetet, mert a férje nem kapta rajta a házasságtörésen, és megfogadja, hogy a jövőben mindig hűséges lesz! Ez akár tőled is származhatna – mondta Alejandro.

– Csakhogy én beszámoltam neked Fernandóról, és vele egyébként sem mentünk el a végsőig. Ha legközelebb megcsallak, előtte majd mindenesetre én is isteni segítséget kérek, hogy ne kapj rajta.

A fenébe, ezt meg miért kellett mondania? Frida gyorsan megfogta Alejandro kezét, és csókot nyomott rá.

– Csak vicceltem – dűnnyögte fesztelenül.

A figyelmét egy tenyér nagyságú amulett ragadta meg. Élénkvörös volt, és sárga kövecskékkel rakták ki. Mellette egy színes zománckeretbe foglalt kis bádogszív feküdt, amelyben egy férfit és egy nőt lehetett profilból látni, minden bizonnyal egy szerelmespárt. Frida az amulettet és a szívet is a kezébe vette, és megmutatta Alejandrónak.

– Melyik legyen? – kérdezte.

– Ez – mutatott a barátja az amulettre.

– Nem, inkább a szívet veszem meg – mondta Frida, és sokatmondóan nézett Alejandróra. – Most már mehetünk – szólt aztán a barátjára mosolyogva, és belekarolt, miután a szívet gondosan a szoknyája zsebébe sülyesztette.

Mellettük egy lóvillamos haladt el, amely alig volt gyorsabb, mint ők. Az izzadt állatok átható szaga megcsapta Frida orrát.

– Ez a mienk – figyelmeztette Alejandro, és fel akart szállni.

– Várj! A standnál felejtettem az ernyőmet. Gyorsan visszamegyek érte – mondta Frida.

Mire visszaért Alejandróhoz, a villamos már elment.

– Akkor menjünk busszal! – javasolta. – Az legalább nem olyan bűdös.

Omnibuszok csak rövid ideje közlekedtek a városban. Többnyire régi, átalakított észak-amerikai Ford-modellek voltak. Busszal utazni elegánsnak számított. A sarkon éppen befordult egy piros autóbusz, vezetőfülkéje felett a *Coyoacán* felirattal. Frida futni kezdett mellette, amíg elért a nyitott ajtóhoz.

– Állj! Fel akarok szállni – kiáltotta a sofőrnek, és felugrott a lépcsőre.

A vezető a fékre lépett, és a szélvédő előtt eszelős himbálózásba kezdett a Guadalupei Szűzanya.

– A barátom is jön – mondta Frida kifulladásra, és a kezét nyújtotta Alejandrónak, aki szintén felugrott a buszra.

A lány hátranyomakodott a két oldalt elhelyezett fapadokon ülő utasok között. Az omnibusz erős rándulással továbbindult, és Frida egy pocakos férfinak lökődött. Nagy nehezen megtartotta magát, és megmarkolt egy kapaszkodót. Alejandro odapréselődött mellé, testét Frida az oldalában érezte. Felnézett rá, és mosollyal ajándékozta meg. A nyitott ablakokon tortillák illata áramlott be. A vezető lendületesen vett be egy kanyart, és Frida még szorosabban Alejandrohoz nyomódott. Érezte a szívverését, és kellemesen bizseregni kezdett az alteste.

– Bocsánat! – dünnyögte Alejandro, de a tekintetéből Frida kiolvasta, hogy ő is élvezte az érintést.

A következő megállónál két férfi szállt fel, vastag zakóikat festékfoltok borították. Frida terpentinszagot érzett, amikor mellé álltak. Vödrök voltak náluk, és egyikük egy újságpapírból hajtogatott zacskót tartott a kezében. A zacskó széle megvillant a napfényben, és időnként csillogó por szállt fel belőle.

– Ez arany? – kérdezte Frida kíváncsian.

A férfi bólintott.

– Az operaház freskóihoz – mondta.

Odatartotta Fridának a zacskót, és ő ki tudta venni a párányi aranylakk-darabkákat. A szembejövő villamos csikorgását csak futólag hallotta, figyelmét még mindig a csillogó aranypor kötötte le. Egy aranydarabka vitorlázni kezdett a levegőben, és végül Frida alkarjának a pihéiben akadt meg, ő pedig megpróbálta leszedni az ujjhegye-

ivel. Hirtelen éles csengetés hallatszott, a busz oldalra lökődött, és imbolyogni kezdett. Frida újra meg akarta fogni a kapaszkodót, amelyet elengedett, amikor az aranyporért nyúlt, de nem sikerült elérnie.

Fülsiketítő csikorgás és recsegés közepette aranypor szóródott Fridára. Az ütközés ereje ledöntötte a lábáról.

– *Dios mió!* – hallotta maga mellől egy nő rémült kiáltását.

Még mindig látta a levegőben az arany csillogását, hallotta az éles csikorgásokat, az emberek kiabálását. A karja egyszeriben alatta volt, a lába a levegőben. Már semmit sem látott, csak a karján csillogó aranyat. Aztán ezüstszínű szilánkok is repültek rá, és Frida gyémántokra gondolt, mielőtt elzuhant a földön. Éles napfény esett rá, úgy ragyogta be, mintha ő maga is aranyból lenne. Hol van Alejandro? *Az előbb még szorosan mellettem állt*, gondolta. Egyszer csak azonban valami repülni kezdett felé. Ez is csillogott, de ezúttal nem arany volt, hanem hosszú és hegyes. Azután a fájdalom is megérkezett.

2. fejezet

Frida magához tért, és újra látta a csillogó aranyport. Vagy egy éles fényű lámpa világít az arcába? Végig akart nézni magán, de nem tudta felemelni a fejét. Mintha oda-szögezték volna egy párnához, akárcsak az egész testét. Azt is egészen idegennek érezte: forrónak, de közben jég-hidegnek is, és mintha vattába csomagolták volna. Észre-vette, hogy valamiféle ládában fekszik, ezért nem tud moccanni sem. Megpróbálta megmozgatni a lábujjait, de nem sikerült. Pánik tört rá, és homályos emlékek rohanták meg: csikorgás, szilánkok, kiabálás. *Meghaltam, gondolta kétségbeesetten, és koporsóban fekszem.*

– Frida, itt vagyok. Melletted.

Valaki föléje hajolt, az arca ott volt az övé előtt. Hogy kerül ide Matita? Frida megpróbálta kimondani a nővére nevét, de a szája nem akart kinyílni. De hát Matita sok éve megszökött egy férfival! Azóta senki sem látta a családból. A nővére is halott, akárcsak ő?

Matita most még közelebb hajolt hozzá. Frida látta, hogy könnyek vannak a szemében. Újra megpróbálkozott a beszéddel, de a nyelve a szájpadrólához tapadt, és nyögésnél több nem jött ki a torkán. Majd visszatért a fájdalom. Hihetetlen fájdalom volt, hullámokban öntötte el a testét, végigdübörgött rajta, megremegtette, és csak látszólag enyhült, hogy aztán fokozott erővel csapjon le rá. A helyét nem lehetett meghatározni, mindenütt elviselhetetlenül jelen volt. És minden elsötétült.

Amikor Frida legközelebb felébredt, Matita még mindig az ágyánál ült.

– Itt vagyok, Frida – mondta, mint már először is. – Kórházban vagy. Balesetet szenvedtél. A busz...

Frida emlékei lassanként visszatértek. A busz összeütközött a villamossal. Aranyfüst volt, üvegcserepek, kiabálás, aztán már semmi. A fájdalom is visszatért, de Frida nem akart újra elaludni. Addig nem, amíg nem kap válaszokat a kérdéseire.

– Alejandro? – suttogta. A szavak sűrű kásaként jöttek ki a száján. – Hogy van?

Matita egy kanálból pár csepp vizet csurgatott Frida ajkára.

– Ő szerencsésebb volt, mint te. Jól van.

– Te hogy kerülsz ide? Mama és papa hol van?

A nővére Frida karjára tette a kezét.

– Az újságban olvastam a balesetről. A neved is szerepelt a cikkben. Ezért eljöttem.

– Mi van velem? Nem tudok mozogni. Megbénultam?

– Több sérülést is szenvedtél... az altesteden. Megműtöttek – mondta Matita, és lesütötte a szemét.

Frida óvatosan felemelte a fejét, csak néhány centiméternyire, hogy lenézhesen a testére. Egy lepedőt látott, alatta kirajzolódtak vékony teste körvonalai. Nyújtókötéssel mindkét lábát az ágy végéhez erősítették. Megfeszítette a combizmait, mire fájdalom hasított belé. Nagyot nyögve visszadőlt az ágyra.

– Az orvosok azt mondják, nem mozoghatsz, hogy minden törésed jól forrjon majd össze – magyarázta Matita.
– Ezért kötözték ki.

– Minek kell összenőnie? Mondd meg!

Matita nyelt egyet.

– Úgyis meg fogod tudni: a busz kapaszkodórúdja a csípődbe fúródott, és... az altesteden jött ki. Megsérült a veséd. Eltört a combnyakad, és a bal lábad is tizenegy helyen...

– A bal? – suttogta Frida. – Az egészséges lábam?

A nővére bólintott.

– És még? Mindent tudni akarok.

– A jobb lábad is megsérült. A lábfejed összeúzóódott és kificamodott. És kiugrott a bal vállad.

Frida lehunyta a szemét.

– Hol van a mama és a papa? – kérdezte újra.

– A mama még mindig nem beszél velem. Amit elmondtam, azt mind Cristinától tudom. Odahaza mindenki sokkhatás alatt áll, és... feketébe öltöztek. A mama, miután értesült a balesetről, napokig nem evett és nem szólalt meg. A kórházba nem hajlandó bejönni.

– És a papa?

– Ő belebetegedett az aggódásba. Tudod, neki...

– Rohama volt?

Az apjukat évek óta epilepsziás rohamok gyötörték, de a családban erről hosszú ideig nem volt szabad beszélni. Frida fejében egyszerűen emlékfoszlányok villantak fel. Még gyerek volt, amikor az édesapja először kapott rohamot: vadul rángatózott a lába, és kifordult szeme... Matita három nappal az eset után tűnt el. Frida csak évekkel később értette meg, hogy a két eseménynek nem volt köze egymáshoz.

A nővéréből most nagy sóhaj szakadt fel.

– Frida, időt kell adnod nekik, hogy hozzászokjanak a helyzethez. A baleseted sokkolta őket. Amíg majd bejönnek hozzád, én leszek itt veled. Éjjel-nappal – ígérte, aztán megfogta a húga kezét, és óvatosan megszorította. – Örülök, hogy újra egymásra találtunk, ha ilyen körülmények között is...

Frida lehunyta a szemét.

A két ágygal távolabb fekvő nő monoton hangon az *Üdvözlégyet* kezdte imádkozni. *Asszonyunk, Szűz Mária, Is-*

tennek szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, most és halálunk óráján. Ámen. Áldott vagy te... Órákon át zsolozsmázott, és ezzel az őrületbe kergette Fridát. Elmondhatatlanul gyűlölte a kórházat. Huszonöt másik nővel feküdt egy nagy, kopár teremben, amelyben mindig félhomály uralkodott. A kis ablakok olyan magasan voltak, hogy nem lehetett kilátni rajtuk. A levegő fülledt, elhasznált és túl meleg volt. Az ágyak közé, de csak a fejkükhöz, paravánokat állítottak, hogy a személyes tér csalóka látszatát keltsék. Frida minden zajt hallott, a többi nő horkolását, jajgatását és sírását, leginkább azonban az imádkozó asszony tépázta az idegeit. A többi nő legalább fel tudott ülni, és voltak, akik néhány lépést is képesek voltak megtenni. Ő viszont arra volt kárhozható, hogy mozdulatlanul a hátán fekdjön és a mennyezetre meredjen. A nővére nélkül megölte volna az unalom. Amikor azonban felébredt nyugtalan álmából, Matitát mindig ott látta maga mellett, és ezért elmondhatatlanul hálás volt neki. A testvére elmozdíthatatlanul ült egy kényelmetlen széken Frida ágya mellett, kötögetett, vizet adott és ennielót hozott be Fridának, majd megetette, felolvasott neki, és bolydos történetekkel még megnevettetnie is sikerült.

Amíg Matita vele volt, Frida megpróbált erős lenni. Amikor azonban odakint besötétedett, a látogatóknak távozniuk kellett. Frida minden este nehéz szívvel nézett a testvére után, aki az ajtóból alig hallhatóan elköszönt tőle azzal, hogy holnap találkoznak, ő pedig kimerülten

hátradőlt az ágyában. Nem sokkal később lekapcsolták a világítást, és árnyak kezdtek háborgatni a nőket. Mind-egyiküknek megvolt a maga démonja, megvoltak a saját rémálmaik.

Az egyik szomszédos ágyból elfojtott nyögést lehetett hallani, amelyet halk nyöszörgés követett, aztán csönd lett. A csönd úgy nehezedett Fridára, mint egy súlyos kő. Szinte már kívánta a szomszéd ágyban fekvő nő nyögéseit és imáit. Akkor bosszankodhatna rajtuk, és az elterelné a figyelmét a nevenincs kétségbeesésről, amely alattomban megrohanta. Néhány napja, a szörnyű baleset előtt még gondtalan fiatal lány volt, akire boldog jövő várt. A jövő tele volt színekkel és titkokkal, amelyek csak arra vártak, hogy ő kíváncsian és boldogan felfedezze és megfejtse őket. És most? Már nincsenek titkok. Semmi sincs, ami még eljöhethetne. Mintha egy villám világította volna meg a földet, hogy minden szegletét fénybe borítsa. Frida bolygója a fájdalom bolygója lett, átlátszó, mint a jég, mögötte pedig üresség van. Az élet minden leckéjét meg kellett tanulnia egyetlen másodperc alatt, a baleset pillanatában. Amíg csak él, beteg lesz, és fájdalmak fogják gyötörni. Az élete véget ért, mielőtt még elkezdődött volna.

Az éjszaka hátralévő részében megpróbálta elképzelni, milyen lesz ezután az élete, és bármennyire igyekezett, semmit sem talált benne, ami szép lehetne. Látta magát idős nőnek, aki mellett elmentek az élet csodái. Pánikhulám söpört végig rajta, és könnyek árasztották el az arcát.

Felemelte a kezét, hogy letörölje őket, és a mozdulattól fájdalom hasított a hátába. Még csak ez az ártatlan megkönnyebbülés sem adatik meg neki! Nem, így nem akar élni. Akkor inkább meghal. Az orvosok már azt is szakmai szenzációnak tartják, hogy a súlyos sérülései ellenére még mindig életben van. És ha egyszerűen nem küzdene tovább egy olyan életért, amely már semmilyen csodát sem tartogat a számára? A gondolatot csábítónak találta, és ez nyugtalan álomba ringatta.

Másnap reggel, miután felébredt, oda akart nézni a szomszédnőjére, aki előző este felnyögött, aztán pedig hirtelen elnémult, de az ágy most üres volt. Egy ápolónő éppen lehúzta az ágyneműt.

– Biztosan mindjárt érkezik egy új beteg – mondta Fridának.

És ha az a nő értem, helyettem halt meg? – hasított Fridába egy gondolat. Azért, hogy megmutassa neki, milyen halottnak lenni? Azt, hogy a halál mindent megsemmisít, és megmásíthatatlan? És ha az ő számára a fájdalmak mellett vagy inkább a fájdalmakkal együtt is van még élet? Van bátorsága ahhoz, hogy megpróbálja? Elvégre még mindig él, noha ezt senki sem tartotta lehetségesnek. És ha azért maradt életben, hogy mindenkinek megmutassa, ez is lehetséges? Talál erőt hozzá, ahogyan egyszer, a gyermekbénulás után már talált?

– Igen – mondta hangosan. Aztán még egyszer: – Igen!

– Éjszaka a halál jár itt táncot az ágyak körül – mesélte Frida, amikor megérkezett hozzá Matita, és reggelire illatos fahéjas csigát hozott neki. – Láttam az éjjel, de engem nem kap meg!

A nővére ijedten nézett Fridára.

– Te meg miket hordasz itt össze?

– Beszéltem a halállal, és közöltem vele, hogy velem még nem számolhat. – Frida elmosolyodott. – Hoznál be nekem holnap papírt és tollat? – kérte aztán. – És valamit, amire rátehetem a papírt. Írni akarok Alejandrónak. Tiszán szeretnék látni néhány dologban.

A balesetben Alejandro is megsérült, de nem súlyosan, és őt otthon ápolták. Ezt a *Cachuchas* tagjai mesélték Fridának, akik a következő napokban meglátogatták. De miért nem ír neki Alejandro, ha bejönni nem is tud hozzá? Nem azt bizonyítja ez, hogy nem akarja őt vigasztalni, hogy nem szeretne tudni róla? Nem érdekli, hogy ő nagyon szenved? Talán őt hibáztatja azért, ami történt? Ha ő nem bóklászik a piacon, ha nem veszi meg azt a szívet, és aztán nem felejtí ott még az ernyőjét is, akkor elérték volna a villamost, és nem szenvednek balesetet.

– Beszélteél Alejandróval? Haragszik rám? – kérdezte Frida délután Migueltól, aki karján virággal és csokoládéval érkezett hozzá. Alig tudta levenni róla a szemét, mert sugárzóan fiatal volt, kicsattanóan egészséges, és el-

képesztően kalandvágyónak tűnt. – Ki vele, haragszik rám, ezért nem jön be?

Frida megcsodálhatta Miguel hosszú pilláit, mert lesütötte a szemét.

– Nem tudom – felelte. – Ezt tőle kellene megkérdezned.

– De hogyan, amikor nem látogat meg? Talán menjek el én hozzá?

Fridának nyugtalan éjszakája volt. A néhány ággal távolabb fekvő nő a rózsafüzért darálta újra meg újra. Frida elgyötörten lehunyta a szemét. A legszívesebben odakiáltotta volna annak a nőnek, hogy az imái semmit sem érnek. Ő maga már évekkorábban megtapasztalta, hogy a Jóisten nem létezik... Még mindig jól emlékezett arra a napra. Tizenhárom éves volt, és a nővéreivel szokás szerint elkísérte misére az édesanyjukat. A San Juan Bautista-templom csak pár utcára volt a házuktól. Az édesanyjuknak foglalt padja volt ott, amelyen rajta állt a neve.

Frida, amint a testvérei mögött belépett a súlyos kapun, egy másik világba került: a kinti vakító fényről a templom hűvös sötétségébe. A zsírban sült fánk, a *churros* szagát tömjénillat váltotta fel. Az utcai zajokból az imádkozók halk mormogása lett. Frida végigsétált a sima, csempézett padlón, amelyre fapallókat raktak le. A pad halkan megnyikordult, amikor leültek, miután keresztet vetettek. Frida körbenézett, de csak lopva, hogy az édesanyja ne vegye észre. Tetszett neki az oltár aranyozása, ahogyan

a hímzett brokát oltárterítők és a mennyezeti festmények is. Nem a vallási jelentésük, hanem a színeik miatt.

Az egyik oldalablakon át a templomhajóba széles sugárban napfény esett be. Milliónyi apró porszemcse táncolt benne, és beragyogta Jézust a kereszten. Frida a fénysugarat követve felnézett a famennyezetre, és mély repedéseket fedezett fel rajta. Azt is látta, hogy a sarkokban vastag pókhálók gyűltek fel. Miután a tekintete visszatért a keresztre, Frida ajkáról eltűnt a szelíd mosoly. Jézus közönyösnek tűnt, és Frida előtt egyszeriben világossá vált valami: az a vézna férfi a keresztfán nem lehet a világ megmentője! Ha az, miért engedi, hogy embereket lőjenek le a város utcáin? Hogy az egyház Mexikóban az elnyomás és az ellenforradalom eszköze legyen? Miért kapott ő gyermekkénulást, amikor csak egy ártatlan, hatéves gyermek volt? Miért szenved epilepsziás rohamokban az édesapja, aki pedig jó ember?

Frida mérgesen kifújta a levegőt, mire az édesanyja figyelmeztető pillantást vetett rá. Benne azonban továbbra is vihar dúlt. Csak a felismerésére tudott gondolni, és heves diadalérzet töltötte el. A *poliomielitisz* következményeit egyedül ő viseli, nincs Isten, aki vigaszt nyújtana neki azért, mert így járt. Viszont szabad ember! Szabad ahhoz, hogy megbirkózzon a fogyatékoságával, és ne hagyja magát legyűrni általa. Szabad, mert nem nehezedik rá a valóság terhe. Szuverén ember. És ez csodás érzés.

Amikor az édesanyjuk indulásra szólította fel őket, Frida a nővérei mögött utolsóként hagyta el a templomot.

Életében most először nem vetett keresztet az oltár előtt. Habozott, mielőtt a kapu magas küszöbére tette a lábát, aztán nagyot lépve kiment a szabadba. Nem vágott bele villám. Nagyot fújtatott.

A szülei csak három héttel a balesete után mentek be Fridához a kórházba. Az édesanyjának ennyi időre volt szüksége, hogy felépüljön az idegösszeomlásból.

Frida félénken azt találgatta, hogy a mamája titokban őt hibáztatja-e a törtétekért. Most azonban elfelejtette az aggodását, s egyszerűen csak örült, hogy láthatja a szüleit. Még mindig fűzőbe volt kötözve, a fejét azonban el tudta fordítani egy kicsit, és megemelni is, ezért látta az édesanyját, ahogy megtörtén, a férje karjára támaszkodva, se jobbra, se balra nem nézve az ágya felé tart. Amint megpillantotta őt, megállíthatatlan zokogásban tört ki. A látogatás alatt egyetlen szót sem szólt. Guillermo arca rémületről és fájdalomról árulkodott.

– Istenem, Frida – suttopta.

Meg akarta ölelni és csókolni a lányát, de a sok szerkezet, amellyel a beteget rögzítették, megakadályozta benne. Végül gyámoltalan mozdulattal elfordult.

– Meg fogok gyógyulni, papa – nyugtatta Frida. – Haza akarok menni. Nem bírom itt tovább. Nem tehetsz valamit? – kérdezte.

Látta, hogy az édesapja megrázza magát. Guillermo erős tudott lenni, ha akart. És mindig azt akarta, hogy Frida jól érezze magát.

– Még ma beszélek az orvosokkal – ígérte végül.

– Köszönöm, papa – felelte Frida.

Egy héttel később Fridát kiengedték a kórházból. Két betegápoló hordágyra fektette és betette egy autóba, amelyet az édesapja bérelt. Nagyon óvatosak voltak, a hordágy mégis megingott, és Fridán hullámokban fájdalom futott végig.

Nem számít. Végre hazamegy! Végre újra érezheti az arcán a nap melegét, és hallhatja énekelni a madarakat a kertben! A fájdalmai ellenére elmosolyodott. Hosszú idő után újra öröm és reménykedés töltötte el.

Amikor az első, otthon töltött napján az ágyával kitolták a belső udvarra, szinte boldog volt. Játszott a kutyákkal, virágokat és gyümölcsöket hozatott magának, és hallgatta, hogyan énekel a szakácsnő, miközben az edényekkel csörömpöl. Az édesanyja, amikor csak elment Frida ágya mellett, imákat mormolt, amelyekbe néha becézés is belepózott.

Néhány héttel később Fridának megengedték, hogy felkeljen. Eleinte csak néhány lépést tudott megtenni, idővel azonban erősebb lett. Valami azonban nem volt rendben: a járás és az állás is nehezebbre esett, mert a hátfájása csak nem akart szűnni.

Calderón doktor, az édesanyja távoli rokona tanácstalan volt:

– Röntgenfelvételt kell készíttetnünk a hátról. A kórházban ezt elmulasztották.

Frida elkapta az aggódo pillantást, amelyet a szülei váltottak egymással. Nemcsak az ő egészsége aggasztotta őket, hanem a sok orvosi vizit és a vizsgálatok költségei is.